

PARTICULARITĂȚILE MĂSURII SPECIALE DE INVESTIGAȚIE „SUPRAVEGHEREA DOMICILIULUI PRIN UTILIZAREA MIJLOACELOR TEHNICE DE ÎNREGISTRARE AUDIO SAU VIDEO”

Alexandru CICALA,

doctor în drept, conferențiar universitar

Rodica-Diana APAN,

doctor în drept, conferențiar universitar

THE PARTICULARITIES OF THE SPECIAL INVESTIGATIVE MEASURE “SURVEILLANCE OF THE HOME THROUGH THE USE OF TECHNICAL MEANS OF AUDIO OR VIDEO RECORDING”

Alexandru CICALA,

PhD, associate professor

Rodica-Diana APAN,

PhD, associate professor

În prezentul demers științific ne propunem să analizăm conținutul măsurii speciale de investigație Supravegherea domiciliului prin utilizarea mijloacelor tehnice de înregistrare audio sau video prin prisma legislației Republicii Moldova. De asemenea, facem o delimitare clară cu alte măsuri speciale de investigație, inspirându-ne în acest sens atât din literatura de specialitate din țară, cât și din cea de peste hotare.

Totodată, enumerăm formele și felurile de realizare a măsurilor speciale de investigație, precum și tehnicile speciale care pot fi aplicate în acest scop pentru acumularea informațiilor în mod ascuns de către ofițerii de investigație.

Cuvinte-cheie: măsura specială de investigație, domiciliu, supraveghere, ofițer de investigație, tehnica specială, informație, monitorizare.

In this scientific approach, we propose to analyze the content of the special investigative measure of Home surveillance using technical means of audio or video recording through the prism of the legislation of the Republic of Moldova. We also make a clear delimitation with other special investigative measures, taking inspiration in this sense from the specialized literature in the country as well as abroad.

At the same time, we list the forms and ways of carrying out the special investigative measure, as well as the special technique that can be applied for this purpose for the covertly accumulation of information by the investigative officers.

Keywords: special investigative measure, domicile, surveillance, investigative officer, special technique, information, monitoring.

Introducere. Potrivit art.1 al Legii 59/2012 [12], scopul activității speciale de investigație constă în culegerea informațiilor necesare pentru prevenirea și combaterea criminalității, asigurarea securității statului, ordinii publice, apărarea drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor, descoperirea și cercetarea infracțiunilor.

Pentru realizarea cu succes a activităților menționate, ofițerii de investigație din cadrul subdiviziunilor nominalizate în prevederile art.6 al legii prenotate, în cele mai dese cazuri fac uz de „instrumentele juridice” sau măsurile speciale de investigație stipulate în art. 18 al legii 59/2012.

Măsurile speciale de investigație poartă un caracter de căutare-cercetare, indiferent de subiectul ce le realizează. Anume măsurile spe-

Introduction. According to art. 1 of law 59/2012 [12], the purpose of the special investigative activity is to gather the necessary information to prevent and combat crime, ensure state security, and public order, protect the rights and legitimate interests of individuals, and discover and investigate crimes.

For the successful implementation of the mentioned activities, the investigative officers from the subdivisions nominated in the provisions of art. 6 of the noted law, in most cases make use of the “legal instruments” or the special investigative measures stipulated in art. 18 of Law 59/2012.

Special investigative measures have a search-research character regardless of the subject that carries them out. Namely, the special investigative measures stipulated by law

ciale de investigație, stipulate de lege, constituie mijlocul garantat de primire a informațiilor despre anumite evenimente și acțiuni, conținutul cărora permite să se aprecieze existența și caracterul pericolului asupra securității de stat, militare, ecologice sau economice a Republicii Moldova, sau difuzarea unor informații ce vor servi în procesul de cercetare și descoperire a unor infracțiuni deja comise.

Lista măsurilor speciale de investigație este una exhaustivă; ele sunt reglementate în conținutul Legii 59/2012 și al Codului de procedură penală [5], în scopul asigurării respectării drepturilor și libertăților persoanei în timpul desfășurării activității speciale de investigații, dar și determină legalitatea acțiunilor subiecților acestei activități, făcând o delimitare clară dintre acțiunile realizate de ofițerii de investigație în baza măsurilor autorizate de alte fapte pasibile de răspundere penală și prin aceasta este asigurată legalitatea măsurilor speciale de investigație. Prin intermediul măsurilor speciale de investigație este posibil să se soluționeze sarcinile activității speciale de investigație în vederea apărării vieții, sănătății, drepturilor și libertăților persoanelor, proprietăților, asigurării securității societății și statului contra atentatelor criminale.

Totodată, scopul efectuării măsurilor speciale de investigație este determinat de cercul de obiecte, care pot fi persoane fizice ca purtători de informații, subiecții infracțiunilor și persoanelor cu acordul cărora sunt desfășurate unele măsuri speciale de investigație pentru verificarea informațiilor furnizate sau pentru apărarea acestora. În funcție de aceasta sunt alese anumite măsuri speciale, forma, temeiul și condițiile de efectuare a lor.

În urma studierii raportului [17] de activitate a Procuraturii pentru anul 2021, observăm că una din măsurile speciale de investigație, aplicate mai des de către angajații subdiviziunilor specializate, reprezintă supravegherea domiciliului prin utilizarea mijloacelor tehnice de înregistrare audio sau video, fapt ce ne-a determinat să realizăm acest studiu.

Metode și materialele aplicate. În procesul elaborării studiului au fost folosite materiale doctrinare, normative, rapoarte de activitate, lucrări științifice din sfera activității speciale de investigație. De asemenea, cercetarea

constituie mijlocul garantat de primire a informațiilor despre anumite evenimente și acțiuni, conținutul cărora permite să se aprecieze existența și caracterul pericolului asupra securității de stat, militare, ecologice sau economice a Republicii Moldova sau difuzarea unor informații ce vor servi în procesul de cercetare și descoperire a unor infracțiuni deja comise.

The list of special investigative measures is an exhaustive one and is regulated in the content of law 59/2012 and the Code of Criminal Procedure [5], to ensure respect for the rights and freedoms of the person during the performance of the special investigative activity, but also determine the legality of the actions of the subjects of this activities, making a clear delimitation between the actions carried out by the investigative officers based on the measures authorized by other acts subject to criminal liability and thereby ensuring the legality of the special investigative measures. Utilizing special investigative measures, it is possible to solve the tasks of special investigative activity and achieve the goals of protecting the life, health, rights, property, and freedoms of people, ensuring the security of society and the state against criminal attacks.

At the same time, the purpose of carrying out special investigative measures is determined by the circle of objects, which can be natural persons as carriers of information, the subjects of crimes, and persons with whose consent some special investigative measures are carried out to verify the information provided or their defense. Depending on this, certain special measures are chosen, as the form, basis, and conditions for their implementation.

After studying the report [17] of the activity of the prosecutor's office for the year 2021, we notice that one of the special investigative measures applied more often by the employees of the specialized subdivisions is - Surveillance of the home using technical means of audio or video recording, a fact that determined us carrying out this study.

Applied methods and materials. In the process of developing the study, the doctrinal material, norms, activity reports, and scientific works from the scope of the special investigation activity were used. In addition, the re-

acestei măsuri speciale de investigație a fost posibilă prin aplicarea mai multor metode de cercetare științifică ale teoriei dreptului: metoda logică, metoda analizei comparative, analiza sistemică, statistică etc.

Totodată, au fost utilizate lucrări ale savanților autohtoni, informații empirice, precum și opiniile angajaților din cadrul subdiviziunilor specializate.

Conținutul de bază. Potrivit alin. 2, art. 132⁷, *Supravegherea domiciliului prin utilizarea mijloacelor tehnice de înregistrare audio sau video presupune monitorizarea domiciliului din exterior, fără acordul proprietarului sau posesorului, dacă există temeiuri de a considera că acțiunile, convorbirile, alte sunete sau evenimente ce se produc în acel domiciliu pot conține informații despre circumstanțele faptei care urmează a fi probate [5, art. 132⁷].*

Scopul măsurii este cunoașterea evenimentelor ce se produc în domiciliu, aflarea conținutului convorbirilor, sunetelor ce se produc în domiciliu, imprimarea audio-video a convorbirilor, sunetelor și evenimentelor ce se produc în interiorul domiciliului, precum și în exteriorul acestuia.

Totodată, obiectul acestei măsuri poate fi persoana asupra căreia există probe sau date că a săvârșit sau pregătește săvârșirea unei infracțiuni grave, deosebit de grave sau excepțional de grave.

Autorii M. Gherman, E. Blîndu, I. Botnari [9, p.72] notează că această măsură specială de investigație, în practică, de regulă se realizează ca o acțiune ulterioară cercetării domiciliului efectuată în scopul obținerii ascunse a informațiilor de natură sonoră, vizuală sau de altă natură, în vederea păstrării și redării lor ulterioare.

Inițial, doresc să fac o delimitare clară asupra celor două măsuri speciale de investigație care la prima vedere sunt izbitor de asemănătoare. Astfel, cercetarea domiciliului presupune accesul secret sau legendat în interiorul domiciliului, fără înștiințarea proprietarului, posesorului, în scopul studierii acestuia pentru descoperirea urmelor activității infracționale, persoanelor aflate în căutare, pentru obținerea altor informații necesare probării circumstanțelor faptei, precum și pentru observarea și înregistrarea evenimentelor care se produc în domiciliu [4, p.43-55].

search of this special investigative measure was made possible by applying several scientific research methods of law theory: the logical method, the method of comparative analysis, systemic analysis, statistics, etc.

At the same time, the works of local scholars, empirical information, as well as the opinion of employees from the specialized subdivisions, were used.

Basic content. According to paragraph 2, art. 132⁷ *Surveillance of the home through the use of technical means of audio or video recording involves monitoring the home from the outside, without the consent of the owner or possessor, if there are grounds to consider that the actions, conversations, other sounds, or events occurring in that home may contain information about the circumstances of the act which are to be tested [5, art. 132⁷].*

The purpose of the measure is - to identify the events that take place in the home, find out the content of the conversations, the sounds that take place in the home, the audio-video recording of the conversations, sounds, and events that take place inside the home as well as outside it.

At the same time, the object of this measure can be the person on whom there is evidence or data that he has committed or is preparing to commit a serious, particularly serious, or exceptionally serious crime.

The authors Gherman M., Blîndu E., and Botnari I. [9, p. 72] claim that this special investigative measure, in practice, is usually carried out as a follow-up action to the home investigation carried out to secretly obtain information of the nature of sound, visual or of another nature, to preserve and reproduce them later.

Initially, I want to make a clear demarcation between these two special investigative measures, which at first glance are strikingly similar. Thus, a home search involves secret or restricted access to the inside of the home, without notifying the owner, the possessor, to study it for the discovery of traces of criminal activity, for the persons in search, for obtaining other information necessary to prove the circumstances of the act, as well as for observing and recording the events which are produced at home [4, p. 43-55].

However, unlike the search of the home

Însă, spre deosebire de cercetarea domiciliului și instalarea în el a aparatelor audio, video, de fotografiat, de filmat etc., supravegherea domiciliului nu prevede pătrunderea în domiciliu, efectuarea observațiilor și ținerea sub control a domiciliului realizându-se prin utilizarea unor mijloace tehnice, care, datorită capacităților lor tehnice și funcționale, fac posibilă detectarea acțiunilor produse, vizionarea acestora și înregistrarea informației de la anumite distanțe. Legiuitorul nu a determinat limitativ ce mijloace tehnice pot fi utilizate pentru supravegherea domiciliului, lăsând acest lucru pe seama angajaților din cadrul serviciilor de investigații a infracțiunilor, care trebuie să pornească, în selectarea unor sau altor aparate, dispozitive, de la scopul și sarcinile concrete urmărite, de la împrejurările existente în fiecare caz în parte [7, p.207]. Astfel, în asemenea circumstanțe, se admite doar aplicarea acelor mijloace tehnice care nu prezintă pericol pentru viața, sănătatea persoanei și nu dăunează mediului. Supravegherea domiciliului cu utilizarea mijloacelor tehnice poate fi realizată doar în secret cu respectarea strictă a regulilor de conspirație [10, p.322].

În ansamblu, această măsură specială de investigație constă în perceperea vizuală, auditivă sau de altă natură a evenimentelor, acțiunilor, proceselor ce au loc în domiciliul unor persoane asupra cărora există probe sau date că au săvârșit sau pregătesc săvârșirea unei infracțiuni grave, deosebit de grave sau excepțional de grave [10, p.321-322].

Totodată, prin noțiunea de domiciliu se subînțelege locuința sau construcția destinată pentru locuirea permanentă sau temporară a unei sau mai multor persoane (casă, apartament, vilă, cameră de hotel, cabină pe o navă maritimă sau fluvială), precum și încăperile anexate nemijlocit la acestea, constituind cu ele o parte indivizibilă (verandă, terasă, mansardă, balcon, beci, un alt loc de uz comun). De asemenea, prin noțiunea de domiciliu, conform prevederilor Codului de procedură penală, se înțelege orice teren privat, automobil, navă maritimă și fluvială privată, birou [5].

Potrivit Noului dicționar universal al limbii române, a supraveghea înseamnă a observa, a urmări, a pândi, a păzi cu grijă, a veghea, a fila, a ține sub control etc., majoritatea acestor sen-

and the installation of audio, video, photo, filming, etc. devices in it, the surveillance of the home does not provide for entering the home, making observations, and keeping the home under control by using technical means, which, due to their technical and functional capabilities, make it possible to detect the actions produced, watch them and record the information from certain distances. The legislator did not imitatively determine which technical means can be used for home surveillance, leaving this up to the employees of the criminal investigation services, who must start, in the selection of some or other devices, from the purpose and the concrete tasks pursued, from the existing circumstances in each case [7, p. 207]. Thus, in such circumstances, only the application of those technical means that do not pose a danger to the life and health of the person and do not harm the environment is allowed. Home surveillance with the use of technical means can only be carried out secretly with strict observance of the rules of conspiracy [10, p. 322].

Overall, this special investigative measure consists in the visual, auditory, or other perception of the events, actions, and processes that take place in the residence of persons on whom there is evidence or data that they have committed or are preparing to commit a serious, particularly serious crime or exceptionally serious [10, p. 321-322].

Simultaneously, the notion of residence is understood as the home or construction intended for the permanent or temporary residence of one or more people (house, apartment, villa, hotel room, cabin on a maritime or river ship), as well as the rooms directly attached to them, making up an indivisible part (porch, terrace, attic, balcony, cellar, another place of common use). The notion of domicile, according to the provisions of the Code of Criminal Procedure, also means any private land, automobile, private sea, river vessel, or office [5].

According to the New Universal Dictionary of the Romanian Language, to supervise means to observe, to watch, to stalk, to guard carefully, to keep an eye on, to keep under control, etc., most of these, finding their reflection in the legal aspect of the notion in cause [15, p. 1437]. The supervision is carried out through the use of technical means, a fact that includes

suri găsindu-și oglindire în aspectul juridic al noțiunii în cauză [15, p.1437]. Supravegherea se realizează prin utilizarea mijloacelor tehnice, fapt care include măsura dată în categoria celor tehnico-operative, impunându-se, după caz, participarea specialistului, cu respectarea cadrului normativ în vigoare.

În contextul celor expuse, putem preciza că acțiunile, evenimentele sau discuțiile, care urmează a fi captate și înregistrate cu ajutorul mijloacelor tehnice audio/video în cadrul realizării acestei măsuri, pot avea loc atât în încăperi cât și în locuri deschise care cad sub incidența noțiunii de domiciliu, de aceea în procesul de planificare a măsurii este necesar de întocmit setul de acte obligatorii pentru obținerea autorizării ce urmează a fi eliberată de către judecătorul de instrucție, precum și selectarea mijloacelor tehnice corespunzătoare [13, p.63].

După cum am precizat anterior, activitatea de supraveghere a domiciliului înseamnă a observa, a păzi cu grijă, cu atenție, cu autoritate, a ține sub control, și se realizează prin intermediul mijloacelor tehnice, predestinate în mod special în acest scop și constă în controlul și/sau fixarea acțiunilor, evenimentelor, faptelor, anturajului în scopul acumulării informației de valoare probatorie sau de altă natură, identificării semnelor activității infracționale, stabilirii identității persoanelor care vizitează obiectul supus supravegherii [3, p.68], fapt care include măsura dată în categoria celor tehnico-speciale, impunându-se, în cele mai dese cazuri, participarea obligatorie a specialistului, cu respectarea cadrului normativ.

Reieșind din tactica de realizare, măsura specială de investigație supusă discuției este asemănătoare cu măsura urmărirea vizuală [2, p.49-56]. În literatura de specialitate, această viziune este susținută de mai mulți autori care au efectuat cercetări în domeniul ce ține de măsurile speciale de investigații din punctul de vedere al problemelor teoretico-practice. Chiar și mai mult, dicționarul de sinonime [6] al limbii române demonstrează acest fapt.

Ca urmare, în contextul celor expuse ajungem la ideea că în cazul supravegherii domiciliului și a urmării vizuale, este vorba despre una și aceeași măsură specială de investigație, diferența făcând-o numai locul realizării: în primul caz loc privat, în al doilea caz – loc

the measure given in the technical-operative category, imposing, as the case may be, the participation of the specialist, of course, in compliance with the normative framework in force.

In the context of the above, we can specify that the actions, events, or discussions to be captured and recorded with the help of audio/video technical means in the implementation of this measure, can take place both in rooms and in open places that fall under the scope of the notion of domicile, therefore in the process of planning the measure it is necessary to draw up the set of mandatory documents for obtaining the authorization to be issued by the investigating judge, as well as the selection of the appropriate technical means [13, p. 63].

As I stated previously, the activity of home surveillance means to observe, guard with care, attention, with authority, to keep under control and is carried out through technical means, especially predestined for this purpose, and consists of the control and/or fixing the actions, events, facts, entourage to accumulate information of probative value or of another nature, identifying signs of criminal activity, establishing the identity of the persons visiting the object subject to surveillance [3, p. 68], a fact that includes the measure given in the category of those technical-special, requiring, in most cases, the mandatory participation of the specialist, of course, in compliance with the normative framework.

Emerging from the implementation tactic, the special investigation measure under discussion is similar to the visual tracking measure [2, p. 49-56]. In the specialized literature, this view is supported by several authors who have conducted research in the field of special investigative measures from the point of view of theoretical-practical issues. Even more, the dictionary of synonyms [6] of the Romanian language proves this fact.

As a result, in the context of the exposed, we come to the idea that in the case of home surveillance and visual surveillance, it is about the same special investigative measure, the only difference being the place of realization: in the first case, a private place, in the second case - a place public. Those nominated generate a question: if it is the same special investigative measure, is it appropriate to legislate two SIMs.

public. Cele nominalizate generează o întrebare: dacă ne referim la una și aceeași măsură specială de investigație, este oare oportună reglementarea legislativă a două MSI?

În acest context, merită o atenție sporită din partea legislatorului doctrina specială de investigații a Federației Ruse. Astfel, Legea privind activitatea operativă (specială) de investigații a Federației Ruse [22] prevede numai măsura specială de investigații – supravegherea. Același cadrul legal evidențiază trei modalități de realizare a supravegherii: fizică, electronică și complexă [19, p.56; 19, p.33; 23, p.376], determinând două regimuri de realizare a ei. Astfel, modalitatea fizică de realizare se autorizează de conducătorul subdiviziunii specializate, iar modalitatea electronică și cea complexă legate de limitarea drepturilor cetățenilor la inviolabilitatea domiciliului se efectuează în baza hotărârii instanței de judecată.

După cum menționează grupul de autori sub redacția lui I. N. Zubov, supravegherea electronică ce ține de limitarea drepturilor constituționale ale cetățenilor legate de inviolabilitatea domiciliului poate fi efectuată numai în baza hotărârii instanței de judecată [19, p.58]. Aceeași viziune este împărtășită și de autorii V. M. Meșkov și V. L. Popov [20, p.34].

La rândul lor, autorii A. I. Șumilov, K. K. Goreainov, V. S. Ovcinski menționează că supravegherea legată de pătrunderea în domiciliu determină necesitatea respectării a două condiții, care limitează efectuarea ei – primirea autorizării de la instanța de judecată și prezența informației care determină necesitatea efectuării ei [23, p.377]. Adepți ai acestei opinii sunt și autorii ruși M. V. Remizov și R. N. Lastocikina [21, p.51].

În această ordine de idei, specificăm că viziunile autorilor ruși sunt determinate, în primul rând, de reglementările legislative ale nomenclatorului MSI. Astfel, Legea privind activitatea operativă (specială) de investigații a Federației Ruse nu prevede nemijlocit o clasificare a măsurilor speciale de investigații după subiectul de autorizare. Chiar dacă în lege este prevăzut că MSI care limitează drepturile constituționale ale cetățenilor se efectuează cu autorizarea instanței de judecată, nu este clar care MSI se efectuează cu autorizarea instanței de judecată și care sunt delimitările cazurilor

In this context, it deserves increased attention from the legislator and the special investigation doctrine of the Russian Federation. Thus, the Law on the operative (special) investigative activity of the Russian Federation [22], provides only the special investigative measure - surveillance. In turn, the same legal framework highlights three ways of carrying out surveillance: physical, electronic, and complex [19, p. 56; 19, p. 33; 23, p. 376] and determines two regimes for its realization. Thus, the head of the specialized subdivision authorize the physical method of implementation, and the electronic and complex method related to the limitation of citizens' rights to the inviolability of the domicile is carried out based on the court decision.

As mentioned by the group of authors under the editorship of Zubov I.N., electronic surveillance, related to the limitation of the constitutional rights of citizens related to the inviolability of the domicile, can only be carried out based on the court decision [19, p. 58]. The same vision is shared by the authors V.M. Meșkov and V.L. Popov [20, p. 34].

In turn, the authors A.I. Șumilov, C.C. Goreainov, V.S. Ovcinschi mention that the surveillance related to home invasion determines the necessity of complying with two conditions, which limit its performance - the receipt of authorization from the court and the presence of information that determines the necessity of its performance [23, p. 377]. Followers of this opinion are also the Russian authors Remizov M.V. and Lastocichina R.N. [21, p. 51].

In this vein, we specify that the views of the Russian authors are determined, first of all, by the legislative regulations of the SIM nomenclature. Thus, the Law on the operative (special) investigative activity of the Russian Federation does not directly provide for the classification of special investigative measures according to the subject of authorization. Even if the law provides that the SIM that limits the constitutional rights of citizens is carried out with the authorization of the court, it is not clear which SIM is carried out with the authorization of the court and what are the delimitations of the cases of carrying out the SIM with the authorization of the head of the specialized subdivision or with the authorization of the

efectuării MSI cu autorizarea conducătorului subdiviziunii specializate sau cu autorizarea instanței de judecată [1].

Deci, susținem cu convingere poziția autorilor autohtoni M. Gherman, E. Blîndu, I. Botnari, în ceea ce privește delimitarea măsurii speciale de investigație supravegherea domiciliului de urmărirea vizuală. În asemenea redacție, legislatorul a făcut o diferență clară între aceste două măsuri speciale de investigație, prin delimitarea strictă a locului supus supravegherii. În primul caz domiciliul, în al doilea caz – locul public. Acest fapt oferă o claritate atât pentru determinarea regimului juridic al măsurilor în cauză, cât și pentru aspectele organizatorico-tactice de efectuare a lor [9, p.72].

După cum am precizat mai sus, că în calitate de obiect al supravegherii prin intermediul mijloacelor tehnice audio/video pot fi atât încăperi (casă, apartament, vilă, cameră de hotel, birou, automobil etc.), cât și locurile deschise care cad sub incidența noțiunii de domiciliu (verande, terase, mansarde, balcoane, sectoare de pământ private, ogrăzi ale caselor private etc.).

Potrivit opinii autorilor V. Mîrzac și B. Glavan, în cadrul efectuării acestei măsuri, care, de fapt, face parte din măsurile special-tehnice, neapărat vor fi implicați și specialiștii subdiviziunilor tehnice ce dispun de tehnica necesară, au deprinderi practice, precum și accesul respectiv la secretul de stat. Totodată, ofițerul de investigații responsabil de organizarea măsurii speciale de investigații va întreprinde acțiunile necesare ce țin de respectarea cadrului normativ, a regulilor de conspirație, planificarea măsurilor de securitate a participanților la realizarea măsurii, iar specialistul se va face responsabil de problemele tehnice care țin de captarea și înregistrarea informației audio/video de la distanță cu aplicarea mijloacelor tehnice prevăzute de legislație, utilizarea cărora a fost autorizată prin decizia judecătorului de instrucție [14, p.29].

Legislația de profil nu determină tipurile mijloacelor tehnice care pot fi utilizate la efectuarea supravegherii domiciliului, fiind determinat numai clasificatorul mijloacelor tehnice speciale destinate pentru obținerea ascunsă a informației [11].

Luând în considerație faptul că Codul de

court of judgment [1].

Therefore, we strongly support the position of local authors Gherman M., Blîndu E., and Botnari I., regarding the delimitation of the special investigative measure of home surveillance from visual surveillance. In this wording, the legislator made a clear difference between these two special investigative measures, by strictly delimiting the place subject to surveillance. In the first case the domicile, in the second case – the public place. These facts provide clarity both for determining the legal regime of the measures in question, as well as for the organizational-tactical aspects of their implementation [9, p. 72].

As I stated above, the object of surveillance utilizing audio/video technical means can be both rooms (house, apartment, villa, hotel room, office, car, etc.), as well as open places that fall under the incidence of the notion of domicile (porches, terraces, attics, balconies, private plots of land, fences of private houses, etc.).

According to the opinions of the authors V. Mîrzac and B. Glavan, in carrying out this measure, which, is part of the special-technical measures, the specialists of the technical subdivisions who have the necessary technique, have practical skills, as well as the respective access to the state secret, will necessarily be involved. At the same time, the investigation officer responsible for the organization of the special investigation measure will undertake the necessary actions related to compliance with the normative framework, the conspiracy rules, the planning of the security measures of the participants in the implementation of the measure; and the specialist will be responsible for the technical issues related to the capture and recording of audio/video information from a distance with the application of the technical means provided by the legislation, the use of which was authorized by the conclusion of the investigating judge [14, p. 29].

The profile legislation does not determine the types of technical means that can be used to perform home surveillance, being determined only by the classifier of special technical means intended for the hidden obtaining of information [11].

Taking into account the fact that the

procedură penală al Republicii Moldova determină ca purtătorii de informații, pe care au fost înregistrate rezultatele supravegherii, să fie anexați, în plic sigilat, la procesul-verbal al consemnării rezultatelor supravegherii domiciliului [5, alin. 2, art. 132⁵], singura cerință înaintată față de mijloacele tehnice utilizate este caracterul lor detașabil.

Mijloacele tehnice speciale destinate pentru obținerea ascunsă a informației sonore sunt dispozitivele predestinate pentru controlul sonor secret – interceptarea sau fixarea comunicărilor verbale și a altor sunete care prezintă interes pentru subdiviziunile specializate. La așa dispozitive se atribuie:

1. Microfoane direcționale pentru obținerea ascunsă a sunetului, inclusiv camuflate, încorporând dispozitive pentru perfecționarea caracteristicilor acustice, cu raza de acțiune mai mare de 20 m;

2. Aparataj pentru obținerea ascunsă a sunetului în urma vibrațiilor elementelor clădirilor sau obiectelor din încăperi:

- a) cu utilizarea traductorului de vibrații;
- b) cu utilizarea fasciculei laser;
- c) prin bombardarea cu un fascicul de microunde [8, p.40].

Mijloacele tehnice optice și de vedere în întuneric în activitatea specială de investigații se aplică în scopul observării acțiunilor persoanelor ce prezintă interes operativ, precum și pentru a cerceta în mod operativ încăperile și împrejurimile în condiții de zi și noapte.

Mijloacele tehnice optice și de vedere în întuneric se folosesc la:

- observarea întâlnirilor persoanelor cercetate sau controlate;
- observarea faptului de transmitere a obiectelor de preț și a banilor;
- observarea faptului de încărcare, descărcare și transportare a mărfurilor de proveniență ilicită, a celor furate și a altor obiecte;
- cercetarea operativă a încăperilor în condițiile în care nu se poate apropia sau intra în ele și în condiții de vizibilitate redusă (noaptea), precum și a împrejurimilor;
- organizarea ambuscadelor cu scopul reținerii persoanelor care atentează la comiterea infracțiunilor, precum și reținerea criminalilor;
- cercetarea și depistarea unor obiecte

Code of Criminal Procedure of the Republic of Moldova determines that the carriers of information on which the results of the surveillance were recorded should be attached, in a sealed envelope, to the record of the results of the surveillance of the home [5, paragraph 2, art. 132⁵], the only requirement for the technical means used is their detachable character.

The special technical means intended for the covert acquisition of sound information are the devices predestined for secret sound control - interception or fixation - of verbal communications, of other sounds that are of interest to the specialized subdivisions. Such devices include:

1. Directional microphones for covert sound acquisition, including camouflaged, incorporating devices for improving the acoustic characteristics, with a range greater than 20 m

2. Apparatus for obtaining hidden sound from behind vibrations of building elements or objects in rooms:

- a) with the use of the vibration transducer;
- b) with the use of a laser beam;
- c) by bombarding with a microwave beam [8, p. 40].

Technical optical and dark vision means in the special investigative activity are applied to observe the actions of persons of operative interest, as well as to investigate operatively the rooms and surroundings in day and night conditions.

Optical and dark vision technical means are used for:

- observing the meetings of the investigated or controlled persons;
- observing the transmission of some valuable objects and money;
- observing the fact of loading, unloading, and transporting goods of illicit origin, stolen goods, and other objects;
- the operative search of the rooms in conditions when it is not possible to approach or enter them and in conditions of reduced visibility (at night), as well as the surroundings;
- the organization of ambushes to detain people who are attempting to commit crimes and detaining criminals;
- research and detection of objects of interest;

ce prezintă interes;

- fixarea, cu utilizarea mijloacelor de fotografiere și înregistrare video, a acțiunilor și obiectelor observate.

La mijloacele tehnice optice se referă tipuri de binocluri (de câmp, marine etc.), lunete, periscope, care se caracterizează prin puterea de mărire a lor (4x, 8x, 12x etc.), unghiul de vedere etc. Ultimele modele de aparate optice au puterea de mărire variabilă.

Mijloacele tehnice de vedere în întuneric pot fi:

a) dispozitive active, care funcționează cu surse de radiație infraroșie. Sunt utilizate în cazurile lipsei absolute a iluminării;

b) dispozitive pasive, care funcționează fără surse de radiație suplimentare. Ele se folosesc în condiții de iluminare redusă;

c) termovizoare – dispozitive care funcționează pe baza captării căldurii degajate de corpuri și transformării ei în imagine vizuală pe ecranul dispozitivului.

În altă ordine de idei, autorul autohton D. Roman clasifică formele și felurile de realizare a măsurii speciale de investigație supravegherea domiciliului. Astfel, reieșind din noțiunea de domiciliu, măsura vizează atât imobilele, cât și mijloacele de transport (automobil) și respectiv măsura supravegherea domiciliului poate fi statică sau dinamică.

Supravegherea statică se realizează dintr-un imobil sau vehicul bine camuflat. Supravegherea dinamică derulează după regulile filajului. Filajul cu ajutorul autovehiculelor se efectuează cu unul, două, trei autovehicule sau pe sărite, similar cu filajul executat pe jos, dar cu specificul determinat de traficul rutier. Între mijloacele utilizate de angajații subdiviziunilor specializate se află și deghizarea înfățișării, pentru a fi greu de recunoscut de cei pe care îi supraveghează [18, p.97].

Supravegherea domiciliului prin utilizarea mijloacelor tehnice ce asigură înregistrarea se dispune pe o perioadă de 30 de zile, cu posibilitatea prelungirii până la 3 luni, însă nu mai mult de durata urmăririi penale.

La finalizarea măsurii speciale de investigații, ofițerii de investigații și specialiștii implicați nemijlocit la realizarea măsurii vor întocmi un proces-verbal, conform prevederilor art. 132⁵ al Codului de procedură penală al

- recording, with the use of means of photography and video recording, the actions and objects observed.

Optical technical means refer to types of binoculars (field, marine, etc.), scopes, and periscopes, characterized by their magnification power (4x, 8x, 12x, etc.), viewing angle, etc. The latest models of optical devices have variable magnification power.

Technical means of seeing in the dark can be:

a) active devices – devices that work with infrared radiation sources. They are used in cases of absolute lack of lighting;

b) passive devices – devices that work without additional radiation sources. They are used in low-light conditions;

c) thermal imagers - devices that work based on capturing the heat released by bodies and transforming it into a visual image on the device's screen.

In another vein, the local author Roman D. classifies the forms and ways of carrying out the special investigative measure of home surveillance. Thus, emerging from the notion of domicile, it implies both buildings and means of transport (car) and respectively the extent of surveillance of the domicile can be static or dynamic.

Static surveillance is carried out from a well-camouflaged building or vehicle. Dynamic monitoring follows the rules of threading. Filing with the help of vehicles is carried out with one, two, or three vehicles or on jumps, similar to the filing performed on foot, but with the specifics determined by road traffic. Among the means used by the employees of the specialized subdivisions is the disguise of appearance, to be difficult to recognize by those they supervise [18, p. 97].

Home surveillance using the technical means that ensure registration is ordered for a period of 30 days, with the possibility of extension of up to 3 months, but not longer than the duration of the criminal prosecution.

Upon completion of the special investigation measure, the investigation officers and specialists directly involved in the implementation of the measure will draw up a report, according to the provisions of the art. 132⁵ of the Criminal Procedure Code of the Republic of

Republicii Moldova. La procesul verbal în mod obligatoriu se anexează înregistrări audio, video, foto și film, precum și stenograme, schițe, planuri etc.

Ținem să precizăm că la sfârșitul anului 2022 în Parlamentul Republicii Moldova a fost votată în prima lectură o nouă redacție a Legii 59/2012 privind activitatea specială de investigație și respectiv secțiunea 5 a Capitolului IV din Codul de procedură penală. Astfel, măsurile speciale de investigații „Supravegherea domiciliului prin utilizarea mijloacelor tehnice ce asigură înregistrarea” și măsura specială de investigație „Documentarea cu ajutorul metodelor și mijloacelor tehnice, precum și localizarea sau urmărirea prin sistem de poziționare globală (GPS) ori prin alte mijloace tehnice” e bine să fie unificate într-o singură nouă măsură specială de investigații, care, conform proiectului de lege, urmează a fi denumită „Supravegherea tehnică”.

Potrivit proiectului de lege, „Supravegherea tehnică reprezintă utilizarea mijloacelor tehnice pentru relevarea și fixarea cronologică a acțiunilor/inacțiunilor, poziționărilor, mișcărilor și contactelor (legăturilor) persoanelor, supravegherea imobilelor, urmărirea și localizarea mijloacelor de transport și a altor obiecte.

Supravegherea tehnică se efectuează doar în condiții ce exclud violarea de domiciliu” [16].

Considerăm că autorii proiectului au încercat pe alocuri să ușureze munca ofițerilor de investigație prin autorizarea unei sigure măsuri speciale de investigație, însă în cadrul acestei măsuri se regăsesc un număr mai mare de acțiuni care le permit să acumuleze informații utilizând în acest scop un spectru mai larg de metode și tactici speciale de investigație.

Concluzii: Măsura specială de investigație Supravegherea domiciliului poate fi realizată doar în cadrul urmării penale, în baza mandatului judecătorului de instrucție, și reprezintă un important instrument juridice ce permite ofițerilor de investigație să acumuleze informații, în mod ascuns, referitor la persoana asupra căreia există probe sau date că a săvârșit sau pregătește săvârșirea unei infracțiuni grave, deosebit de grave sau excepțional de grave, prin intermediul tehnicii speciale desti-

Moldova. Audio, video, photo, and film recordings, as well as transcripts, sketches, plans, etc., must be attached to the minutes.

We would like to point out that at the end of 2022, in the Parliament of the Republic of Moldova, a new wording of law 59/2012 regarding the special investigative activity and respectively section 5 of Chapter IV of the Code of Criminal Procedure was voted in the first reading. Thus, the special investigative measure “*Surveillance of the home through the use of technical means that ensure registration*” and the special investigative measure “*Documentation with the help of technical methods and means, as well as location or tracking by global positioning system (GPS) or by other “technical” means*” is intended to be unified in a single new special investigation measure, which, according to the draft law, will be called “*Technical Supervision*”.

According to the draft law, *Technical surveillance is the use of technical means for revealing and chronologically fixing the actions/inactions, positioning, movements, and contacts (connections) of people, the surveillance of real estate, the tracking and location of means of transport and other objects.*

Technical surveillance is carried out only under conditions that exclude domestic violence” [16].

We believe that, in some places, the authors of the project have tried to make the work of investigative officers easier by authorizing a certain special investigative measure, but within this measure, there is a greater number of actions that allow them to accumulate information using a wider spectrum for this purpose of special investigative methods and tactics.

Conclusion: The special investigative measure Home surveillance can only be carried out within the criminal investigation, based on the mandate of the investigating judge, and is an important legal tool that allows investigative officers to gather information, covertly, about the person on whom there is evidence or given that he has committed or is preparing to commit a serious, particularly serious or exceptionally serious crime, using the special technique specifically intended for this purpose.

In the process of selecting the tactics and methodology for carrying out the surveillance

nate special în acest scop.

În procesul de selectare a tacticii și metodicii pentru realizarea supravegherii domiciliului, ofițerii de investigație se bazează pe raționamentul care este construit în urma analizei informațiilor acumulate și activităților ce au fost întreprinse în scopul planificării acestei măsuri speciale de investigație.

of his home, the investigating officers rely on the reasoning following the analysis of the accumulated information and the activities that were undertaken to plan this special investigative measure.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Botnari Ilie, Teza de doctor în drept, Temeiurile și condițiile de efectuare a măsurilor speciale de investigații, Chișinău, 2022. <http://www.cnaa.md/thesis/58189/> (vizitat 13.03.2023).
2. Cicala Al. Particularitățile măsurii speciale de investigații „Urmărirea vizuală”. În: Revista Națională de Drept, nr.3 (245), Chișinău.2021, p.49-56.
3. Cicala Al., Activitatea specială de investigații. Reprezentări schematice și definiții. Departamentul Editorial Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare”, Chișinău 2021, 154 p.
4. Cicala Al., Conținutul măsurii speciale de investigații „Cercetarea domiciliului și/sau instalarea în el a aparatelor ce asigură supravegherea și înregistrarea audio și video, a celor de fotografiat și de filmat”. În: Anale Științifice ale Academiei Ștefan cel Mare a MAI, nr.12, Chișinău, 2020, p.43-55.
5. Codul de procedură penală al Republicii Moldova, nr.122-XV din 14.03.2003.
6. Dicționar de sinonime. <https://www.dictionardesinonime.ro/?c=supraveghea> (vizitat 15.03.2023)
7. Didâc V., Căpățici M., Cușnir V., Moraru V., Tactica criminalistică, Activitatea operativă de investigații, Chișinău: ELAN POLIGRAF S.R.L., 2009, 344p.
8. Gârz Florian, Ghidul spionului român, Craiova, 2013.
9. Gherman M., Blîndu E., Botnari I., Monografie „Temeiurile și condițiile de desfășurare a măsurilor speciale de investigație”, Chișinău 2023, Tipografia „Academia Ștefan cel Mare”, 189 p.
10. Glavan B., Activitatea specială de investigație și procesul penal: aspecte comune și delimitări, Ed.: Print-Caro, Chișinău 2021, 475 p.
11. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 100 din 09.02.2009 privind aprobarea Regulamentului cu privire la importul, exportul, proiectarea, producerea și comercializarea mijloacelor tehnice speciale destinate pentru obținerea ascunsă a informației și a Clasificatorului mijloacelor tehnice speciale destinate pentru obținerea ascunsă a informației.
12. Legea 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații.
13. Mîrzac V., Glavan B., Note privind activitatea specială de investigații, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, Chișinău 2018, 86 p.
14. Mîrzac Victor, Glavan Boris, Utilizarea mijloacelor tehnice în activitatea specială de investigații, Chișinău, 2014, 152 p.
15. Noul dicționar universal al limbii române, Ed.: Litera Internațional, București, 2017, p. 1437.
16. Proiect de lege. <https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/subiect-03-nu.pdf> (vizitat 16.03.2023)
17. Raportul de activitate a Procuraturii. http://procuratura.md/file/2022-03_21_RAPORT%20de%20activitate%20FINAL.pdf (vizitat 23.02.2023)
18. Roman D., Activitatea specială de investigații și alte activități informative. Note de curs. Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Drept, Dep. Drept Procedural. - Chișinău: CEP USM, 2019. - 203 p.
19. Зубов И.Н., Научно-практический комментарий к Федеральному закону „Об оперативно-розыскной деятельности”,

- М. Спарк 2002.
20. Мешков В.М., Попов В.Л., Оперативно-розыскная тактика и особенности легализации полученной информации в ходе предварительного следствия. Учебно-практическое пособие, Москва, 1999. 80 с.
21. Ремизов М. В., Ласточкина Р. Н., Оперативно-розыскная деятельность: правовое регулирование и использование результатов в уголовном судопроизводстве, Ярославль 2007.
22. Федеральный закон от 12.08.1995 г. № 144-ФЗ Об оперативно-розыскной деятельности. <http://www.kremlin.ru/acts/bank/8220> (vizitat 15.03.2023)
23. Шумилов А. Ю., Овчинский В.С. «Оперативно-розыскная деятельность: Учебник», Москва ИНФРА-М 2002. 794 с.

Despre autori:

Alexandru CICALA,

*doctor în drept, conferențiar universitar,
Catedra „Activitatea specială
de investigații și anticorupție”,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: cicalaalexandru@gmail.com,
ORCID ID: 0000-0001-5900-0679*

Rodica-Diana APAN,

*doctor în drept, conferențiar universitar,
Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”,
Cluj-Napoca, România,
e-mail: av_apan@yahoo.com
ORCID ID: 0000-0002-5730-1774*

About authors:

Alexandru CICALA,

*PhD, associate professor,
Chair “Special Investigation
and Anti-Corruption Activity”
of the Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA,
e-mail: cicalaalexandru@gmail.com,
ORCID ID: 0000-0001-5900-0679*

Rodica-Diana APAN,

*PhD, associate professor,
Christian University „Dimitrie Cantemir”,
Cluj-Napoca, Romania,
e-mail: av_apan@yahoo.com
ORCID ID: 0000-0002-5730-1774*